

Dnevi evropske kulturne dediščine v Škofji Loki

Dnevi evropske kulturne dediščine so nastali kot skupna pobuda Evropske unije in Sveta Evrope. Njihovo temeljno vodilo je vzpodbujanje zanimanja javnosti za varstvo in zaščito kulturne dediščine. V mesecu septembru 2006 je večina evropskih držav namenila posebno pozornost naši skupni kulturni zgodovini in identiteti. Letošnji dnevi Evropske kulturne dediščine so potekali med 23. in 30. septembrom. Tokrat so bili posvečeni gradovom, utrdbam in mestnim obzidjem, ki se jih je v Sloveniji ohranilo bolj malo. Osrednja prireditve za Slovenijo je bila v Škofji Loki, mestu z bogato zgodovinsko tradicijo. Ob tej priložnosti se je v samem mestu in njegovi okolici dogajalo marsikaj zanimivega. Povezavo med preteklostjo in sedanjostjo smo vzpostavili s predstavitvami starih običajev, koncerti, delavnicami in predavanji.

V Loškem muzeju Škofja Loka smo v tem času namenili še večjo pozornost naši dediščini. Ob prenovljeni dvoriščni fasadi na Loškem gradu, osrednji muzejski razstavi Škofja Loka Čas pasijona in prenovljenih prirodoslovni ter likovni zbirki smo skušali opozoriti in pomensko ovrednotiti 300 let staro fresko »Snemanje s križa«, delo znanega italijanskega freskanta Giulia Quaglija. Freska, kot taka unikatna v slovenskem prostoru, se nahaja v kapeli Puštalskega gradu v Škofji Loki.

Jana Mlakar, direktorica Loškega muzeja Škofja Loka

Odprtje razstave Škofja Loka Čas pasijona v Galeriji Loškega muzeja 6. aprila 2006. Razstavo je odprl akademik dr. Matjaž Kmecl, uvodni pozdrav direktorice muzeja Jane Mlakar

RAZSTAVA ŠKOFJA LOKA ČAS PASIJONA

V letu 2006 mineva 400 let od prihoda kapucinskih redovnikov na Slovensko in 300 let od njihove naselitve v Škofji Loki. V Loškem muzeju smo ob tej priložnosti pripravili projekti z naslovom Škofja Loka Čas pasijona. V strnjeni, a slikoviti obliki smo želeli predstaviti Škofjo Loko v času, ki ga je zaznamoval prihod kapucinov, in to z zgodovinskega, upravnega, gospodarskega, etnološkega, izobraževalnega, umetnostnega in kulturnega vidika.

Geografsko gledano je loško gospostvo, cno najpomembnejših zemljiških gospostev na Slovenskem, obsegalo Loko, Selsko in Poljansko dolino ter Sorško polje, območje s približno 500 km². Ozemlje je že davnega leta 973 nemški cesar Oton II. podelil bavarski škofiji iz Freisinga.

Pod utrjenim gradom v Loki, kjer je bil sedež uprave loškega gospostva, se je razvilo srednjeveško mesto. Najprej je bil zgrajen gornji Mestni trg (Plac), nato pa še Spodnji trg (Lontrk). Mesto je imelo obzidje s petimi vrati. Tu se je razvijal meščanski družbeni sloj, ki se je ukvarjal predvsem z obrtjo, gostinstvom in trgovino. Obrtniki so bili povezani v obrtniških organizacijah, ki so se imenovalle cehi; članstvo v njih je bilo obvezno. Kmečki sloj na podeželju se je preživiljal predvsem s poljedelstvom in živinorejo, v zimskem času pa so se ljudje posvečali tudi obrtem, vezanim na vsakodnevno življenje. Prvi kapucini, predstavniki strožjega reda

Avtorji razstave Škofja Loka Čas pasijona, spredaj Franc Podnar, Baštjan Soklič, Jana Mlakar - vodja projekta, Jože Štukl; zadaj Mojca Šifrer - Bulovec in Mira Kalan

Obiskovalci na odprtju razstave

slovenske baročne umetnosti zelo pomembno.

V tem času srednjega veka se je uveljavilo božjepotništvo oziroma romanje v svetopisemske kraje, ki jih je cerkvena oblast uporabljala za pokoro grešnikom. Najbolj znana in tudi priljubljena daljna pot loških romanjev je bila k sv. Jakobu v Santiago de Compostelo; od bližnjih domačih svetišč pa so obiskovali predvsem romarska središča v obeh dolinah, Črngrub, blejski otok, sv. Primož nad Kamnikom.

Uspešen gospodarski razvoj mesta je zahteval tudi izobražene ljudi. Loški meščani so se tega dobro zavedali, zato so ustanavljali zasebne šole. Sredi 15. stoletja je imela Škofja Loka slovensko mestno šolo, splošna šolska obveznost pa je bila uvedena leta 1774. Pri širjenju izobrazbe se je pokazala tudi potreba po knjigah in knjižnicah. Do reformacije jih zasledimo predvsem v samostanih in cerkvenih središčih. V 16. stoletju so se tudi v Škofji Loki pojavile t. i. plemiške knjižnice, na policah katerih so našli mesto predvsem praktični priročniki ter knjige s področja prava in ekonomije. Deželno zavedni plemiči pa so imeli tudi knjige Valvasorja in Schönlebn.

Na področju umetnosti zasledimo v tem času predvsem umetniške dosežke, vezane na sakralno umetnost. Omeniti velja »zlate oltarje«, značilne za loško ozemlje, in ustvarjanje potujočih umetnikov – freskantov, kot sta bila Furlan Giulio Quaglio in

franciškanov, ki so svoje ime dobili po svojem značilnem plašču z oglavnico ali kapuco (it. cappuccio), so po sto letih delovanja na slovenskem ozemlju leta 1706 ustanovili samostan tudi v Škofji Loki. Tu je nastalo tudi najstarejše slovensko ohranjeno dramsko besedilo z naslovom »Škofjeloški pasijon«. Leta 1721 ga je ustvaril loški kapucin oče Romuald – Lovrenc Marušič iz Štandreža pri Gorici. Delo je izjemen vir našega starega knjižnega jezika, v katerem zasledimo tudi loško narečje, hkrati pa je Škofjeloški pasijon kot literarno delo v okviru

Postavitvev razstave Škofja Loka - Čas pasijona v grajski galeriji

Franc Jelovšek. Prvi je leta 1706 ustvaril fresko Snemanje s križa v kapeli, posvečeni sv. Križu v Puštalskem gradu, drugi pa je s freskami poslikal baročno cerkev na Hribcu nad Puštalom ter oltar v kapeli Ajmanovega gradu pri Sv. Duhu. V cerkvi sv. Jakoba na Mestnem (danes Cankarjevem) trgu sta ustvarjala kipar Mihael Cuss in slikar Janez Julij Remb.

V katalogu in spremni razstavi smo predstavili zanimivosti in pomen loškega gospodstva – Škofje Loke z okolico, ki je nedvomno igrala pomembno vlogo na Slovenskem in v širšem srednjeevropskem prostoru v času nastanka Škofjeloškega pasijona.

Zgodovinska dejstva o Škofji Loki v času pasijona so v strokovnih tekstih za spremljevalni katalog k razstavi prispevali Jana Mlakar, direktorica Loškega muzeja in kustosi Loškega muzeja: Mira Kalan, Franc Podnar, Boštjan Soklič, Mojca Šifrer - Bulovec ter Jože Štukl. Poglavje o kapucinskem samostanu in o prihodu kapucinov v mesto je dodal dr. Metod Benedik. Za virtualni sprehod po loškem gospodstvu je poskrbela oblikovalka razstave Jasna Vastl, oblikovanje kataloga, ki nas je preko besedil in slikovnega gradiva zgoščeno seznanjala z živahnim utripom pasijonske Loke in njenega podeželja, pa je delo Miljenka Licula.